

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

*II Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 2

4 листопада 2022 року

*Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2022 рік*

Друкується згідно листа Міністерства освіти і науки України «Про проведення міжнародних, всеукраїнських конгресів, форумів, науково-практичних конференцій та семінарів студентів і молодих учених на 2020 рік» (Лист МОН №22.1/10-83 від 19.01.2021) та рішенням Вченої ради факультету дошкільної педагогіки і психології (Протокол №2 від 30.09.2022).

Педагогічний альманах. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика: матеріали II Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (04 листопада 2022 року). Вип. 2. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2022. 206 с.

Організаційний комітет:

- Богущ А. М. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і даних несе автор.

Булгакова О. Ю., Саєнко О. Є. Освітнє середовище ЗДО як умова розвитку регуляторних функцій дітей старшого дошкільного віку.....	77
Велічко Г. В. Види насильства над дітьми.....	83
Сторож В. В. STEM – технологія як інноваційний підхід в розвитку дітей дошкільного віку.....	87

Розділ III Особливості інклюзивних підходів

Ковиліна В. Г., Клецко А. Сучані методологічні підходи до корекції аутичних порушень у дітей.....	94
Ковиліна В. Г., Федорова О. Використання зорових реакцій для оцінки психофізичного стану дітей.....	99
Коргун Л. М., Слюсаренко А. Ю. Формування готовності педагогів до роботи у закладах дошкільної освіти в умовах інклюзії.....	104
Коргун Л. М. Махновська К. А. Корекційна робота з усунення дислалії у дітей дошкільного віку.....	112
Літовченко О. В., Собакіна І. В. Логопедична робота з розвитку просодичних компонентів мовлення при дизартрії у дітей 5-6 років.....	123
Літовченко О. В., Філіппович І. І. Формування мовленнєво-рухових процесів у дітей 5-6 років з дизартрією засобами ігрових комп'ютерних технологій.....	133
Tubychko Y. Peculiarities of voice and intonation speech of children with rhinolalia.....	141

Розділ IV. Професійні якості майбутніх фахівців дошкільних закладів

Бабчук О. Г., Видиневичус О.В. Психологічна проникливість: сутність та структура.....	148
Водолазська О. О. Психологічне благополуччя осіб з різним рівнем схильності до самозмінювання.....	153
Кавиліна Г. К. Проблеми вибірковості сприйняття брехні у психології.....	160
Коренблат О. О. Комунікативна толерантність викладача.....	166

РОЗДІЛ III ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНИХ ПІДХОДІВ

СУЧАНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО КОРЕКЦІЇ АУТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ

К. пед. наук, доц. В. Г. Ковиліна
Студентка А. Клецько

Актуальність запровадженого аналізу обумовлена провідною тенденцією сучасної спеціальної педагогіки та психології на інтеграцію дітей з різними порушеннями психічного розвитку в оточення здорових однолітків. Процеси інтеграції та інклюзії в сучасне суспільство і в сучасний освітній простір дітей з обмеженими можливостями передбачають підвищення якості освіти дитини з порушеннями онтогенетичного розвитку і необхідність розробки корекційних заходів соціалізації таких дітей. Особливо потребує уваги проблема інтеграції у суспільство аутичних дітей, які за своїм індивідуальним розвитком відрізняються не тільки від здорових однолітків, а й від дітей, що мають інші види дізонтогеній [1].

Метою нашої роботи є огляд та аналіз сучасних методологічних підходів до корекції аутичних розладів у дітей та засобів їх інтеграції у освітній простір.

Згідно до мети доцільно зазначити такі основні питання, які вирішуються у даній статті: 1) висвітлення специфіки аутичного спектру порушень у дітей; 2) погляд та порівняльний аналіз методологічних підходів до корекції порушень психофізичного розвитку аутичних дітей; 3) визначення сучасних тенденцій в освіті та вихованні дітей з аутичними розладами.

Теорії виникнення аутизму можна об'єднати в такі концепції: 1) нейро-біологічно-генетичні мутації та хромосомні аберації; 2) теорія порушення структури базальної афективної

організації психофізичних систем мозку, негативна дія пренатальних чинників; 3) дисморфогенетичні порушення розвитку мозку; 4) нейрохімічні та імунологічні концепції; 5) когнітивна теорія; 6) поведінкова, в якій аутизм розглядається як синдром, що поєднує поведінкові дефіцити і надлишки.

Доцільно розглянути наступні найбільш визнанні корекційні підходи до соціалізації дітей, що мають порушення аутичного спектру.

1. **Прикладний аналіз поведінки (ПАП)** вважають одним з найефективніших методів роботи з аутичними дітьми, на його основі побудовано чимало програм у школах для дітей-аутистів в США, Канаді, Ізраїлі та інших країнах. Такий підхід базується на засадах біхевіоральної (поведінкової) психотерапії, представники цього напрямку психології вважають, що поведінка – єдиний прояв людини, який можливо вивчати об'єктивно. [4]. Психотерапія ПАП має подвійне завдання: а) зменшувати надлишки поведінки; б) формувати необхідні комунікативні та соціальні навички, яких обмаль у аутичних дітей. В ПАП докладно продумані усі етапи навчання і в результаті використання такого методу діти з аутичними розладами стають більш самостійними, соціально адаптованими, здатними до навчання.

2. **Холдінг – терапія.** Метод розробила професор М. Велч як терапію примусового утворення психофізичного зв'язку та контактів між матір'ю і дитиною. Техніка методу полягає в тому, що мати бере дитину на руки, притискає її до себе до повного фізичного та емоційного розслаблення. Незважаючи на опір дитини, матері необхідно говорити їй про свої почуття і свою любов до неї. Психологічним обґрунтуванням утримання є те, що воно протиставлено поведінці аутиста, яка спрямована на уникнення контакту з близькими. Після сеансів холдингу дитина починає контактувати з батьками, з'являється прямий погляд в очі, дитина стає активною у дослідженні навколишнього світу, йде на тактильний контакт і частіше звертається з проханнями до дорослих. При цьому зменшуються прояви агресії, дитина стає спокійною та керованою збоку родичів і вихователів [3].

3. **ТЕАССН** – комплексна програма допомоги аутичним

людям, створено на базі дослідницьких проєктів Е. Шеплера, розповсюджена по всьому світу. ТЕАССН – інтеграційна педагогічна концепція, головні ідеї якої: візуальна підтримка, поступовість і прагнення до детальної передбаченості, яку досягають завдяки структуризації, що охоплює параметри часу, простору та діяльності. Структурування простору досягається розподілом приміщень, в яких перебуває аутична дитина на зону – зона роботи за столом, зона роботи з пазлами на підлозі, зона польових рухів, ігрова зона, зона для вживання їжі. Структурування часу – визначає послідовність подій дня та дій, що виконує дитина протягом часу. Для цього визначають розклад цифрами, або кольоровими картками, поступово збільшується термін розкладу. За умови правомірного застосування структуризація дає змогу успішно орієнтуватися в довкіллі, сприяє збільшенню ступеню гнучкості і свободи дій дітей з аутизмом, а це в свою чергу поліпшує адаптивність особистості [5].

4. **Сенсорна інтеграція** – метод, розроблений під керівництвом доктора Е. Айерс. Основне завдання цього методологічного підходу – навчити дитину правильно реагувати на зовнішні сенсорні подразники. Сенсорна інтеграція допомагає сформувати здатність до концентрації, організації вражень, самоприйняття та самоконтролю, що допомагає дитині нормально функціонувати в повсякденній життєдіяльності та інтегруватися в освітній простір.

5. «**Метод ТОМАТІС**» – система аудіовокальних тренувань, що розробив на основі експериментальних даних французький лікар А. Томатіс. Мета методу полягає в тому, щоб поліпшити здатність психофункціональних систем мозку сприймати і переробляти різну інформацію. В основі методу лежить теорія взаємодії слухового сприймання з голосом. Щоб активізувати цей інформаційний канал автор методу пропонує використовувати голос матері, який пропускають через спеціальні фільтри, і він нагадує звуки, що чує зародок в утробі. Завдяки цьому починає розвиватися процес сприйняття слухової інформації, яка впливає на розвиток мовлених навичок, як наслідок, у дитини гальмуються можливі розлади і таким чином створюються умови для її соціалізації [2].

6. **Кінезотерапія** – це метод терапії з використанням су-

часних технологій фізичної абілітації. Завдяки виконанню різноманітних рухів рук, ніг і всього тіла, полісенсорному сприйманню, стимулюється психомоторний розвиток, формується образ тіла когнітивна та особистісна сфери дитини в цілому. Спеціально підібрані кінезотерапевтичні вправи допомагають дитині в інтеграції кінестетичних, вестибулярних, зорових, слухових та дотикових відчуттів, що стає підставою для формування уявлень про навколишній світ. Кінезотерапевтичні вправи підтримують пізнавальний розвиток дитини, викликають позитивні емоції, дають змогу знімати афективну напругу, вносять порядок і гармонію у життєдіяльність дітей [1].

7. Методи альтернативної та підтримувальної комунікації. Аутичні діти внаслідок специфічних порушень розвитку мають труднощі в сприйманні предметів та явищ навколишнього світу, що ускладнює їх включення в освітній простір. Для багатьох таких дітей словесна комунікація занадто абстрактна і тому для спілкування з ними потрібні інші заходи – візуальні комунікаційні та корекційні системи, в яких зв'язок між символом і значенням є наочним [3].

Дитину вчать використовувати картку з підписом для того щоб отримати бажаний предмет. Поступово дитина розуміє, що для реалізації своєї потреби можна іншій людині вказати на потрібну картку. Доведено, що при використанні цього методу для дітей, у яких майже відсутня вербальна комунікація, зорового контакту, в процесі навчання можна досягти включення в соціальну взаємодію з дорослими.

14. Метод «Міфне» розроблений ізраїльськими фахівцями, має підґрунтям поняття, що аутичні діти здатні до засвоєння соціальних проявів за умови коли докільля не є загрозовим до їх особистості. В центрі Міфне застосовують методика «Взаємної терапевтичної гри», у якій фахівець налагоджує сприятливий, довірливий контакт з дитиною і незважаючи на те що дитина не звертає на нього уваги, намагається відповідати на всі прояви її поведінки.

Для комплексної корекції специфічних порушень розвитку аутичних дітей застосовують також різні види та прийоми

арт-терапії та анімалотерапії.

Запроваджений нами огляд сучасних методологічних підходів до корекції аутичних порушень у дітей свідчить про суттєву розбіжність і різноманітність теоретико-методичних засад які застосовують фахівці в теперішній час в плані розробки проблеми інтеграції в соціум дітей з аутичним спектром розладів.

Доцільно зазначити наступні загальні напрями, що існують практично в усіх корекційних підходах, 1) подолання психологічного бар'єру аутистів через вплив на емоційний стан дитини; 2) спеціальне структурування фахівцем простору, часу, розвитку подій, з орієнтацією на особистість дитини; 3) використання в якості потенціалу розвитку збережених ВПФ дитини; 4) партнерська співпраця батьків дитини з фахівцями; 5) тривалість та сталість застосування корекційних заходів з врахуванням, як специфічних індивідуально-типологічних особливостей аутичної дитини, так і її мікросоціального оточення..

Огляд сучасних методологічних підходів в комплексній реабілітації аутичних дітей дозволяє визначити тенденції дошкільної, початкової шкільної і подальшої освіти та виховання аутичних дітей. В багатьох країнах існують державні та недержавні школи для аутичних дітей, а також існує концепція інтеграції аутичних дітей (третя та четверта категорії аутизму) в звичайній школі, а відтак взагалі в освітянський простір. Саме спроби втілення в життя інтегрованого навчання аутичної дитини разом зі здоровими однолітками потребують ретельної підготовки дитячих психологів, корекційних педагогів та вивчення досвіду фахівців, що працюють у спеціальних школах для аутичних дітей. В поняття «освіта» англійські фахівці цілком включають соціальний розвиток дитини. В школі для аутичних дітей Сторм Хаус розроблені спеціальні програми для особистісного, соціального розвитку та освіти дітей з аутизмом, постійно проводяться семінари та лекції для фахівців та батьків аутичних дітей не тільки у Великобританії але й в інших країнах.

Здійснений огляд форм та методів різних методологічних підходів до корекції, навчання та соціалізації аутичних дітей доводить, що подальший розвиток існуючих методів та розробка

нових методологічних підходів мають ґрунтуватися на врахуванні специфічних та індивідуальних особливостей аутичних порушень у дітей, що буде визначати відповідне спеціальне пристосування загальних виховних і освітніх методів до особливостей аутичної дитини. Доцільно зробити висновок, що корекція аутичних порушень у дітей, подальша їх соціалізація здійснюється «від дитини до суспільства», тобто як корекційні заходи так і освіта аутичних дітей повинні визначатися саме специфічними потребами особистості аутичної дитини, бути спрямованими на виховання життєво-спроможної особистості. Запроваджений огляд сучасних методологічних підходів до корекції порушень аутичного спектру у дітей дозволяє надійти таких висновків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башина В.М. Аутизм в детстве. Медицина, 2019, 240 с.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. «Прамеб», 2012, 384 с.
3. Каган В.Е. Аутизм у детей. Медицина, 2018, 223 с.
4. Майерс Д. Социальная психология. Академия, 2012, 786 с.
5. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. Київ: Фенікс, 2010, 365 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЗОРОВИХ РЕАКЦІЙ ДЛЯ ОЦІНКИ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ

**К. пед. наук, доц. В. Г. Ковиліна
Студентка О. Федорова**

В теперішній час спостерігається значне погіршення стану здоров'я дитячого населення України, що потребує залучення спеціалістів різного профілю для своєчасного комплексного обстеження дітей з метою виявлення можливих порушень в їх психосоматичному стані. Сучасні діти вже змалку отримують інтенсивне інформаційне навантаження, яке призводить до висна-